

ACTE I

PRIMER QUADRE¹

A la Taverna de la Lligacama, el doctor Cajus arriba precipitadament per llançar-se sobre el panxut Falstaff, un noble arruïnat, i els seus dos servents, Bardolfo i Pistola, que, després d'haver-lo fet beure, li han robat les pertinences.² Però les queixes del doctor Cajus no tenen cap efecte en Falstaff, massa ocupat en les seves activitats: menjar i beure, a més d'augmentar la seva cartera i el nombre de les seves conquestes.³ Per aconseguir aquest objectiu, ha preparat expressament dues cartes, idèntiques en tot excepte en la capçalera: una adreçada a Alice Ford, i l'altra, a Meg Page, totes dues senyores riques i atractives de Windsor. Després d'haver-les signat i preparat, les confia a Bardolfo i a Pistola perquè les lliurin, però tots dos s'hi neguen, al·legant com a motiu de la negativa el seu propi honor. Falstaff expressa amb vigor les seves opinions sobre el concepte d'honor, en un manifest de la seva manera de pensar i d'actuar.⁴

SEGON QUADRE

Al jardí de la casa de Ford i Alice i la seva filla, Nannetta, es troben amb la Sra. Meg, esposa de Page, i amb la Sra. Quickly, una anciana enginyosa i assenyada.⁵ La Sra. Alice i la Sra. Meg no dissimulen la seva emoció davant les cartes idèntiques que han rebut de Falstaff.⁶ Indignades i alhora divertides, les dones mediten com es poden venjar de l'impertinent seductor. Tot seguit, arriben el doctor Cajus i Fenton. El primer, més gran, és el pretendent oficial de Nannetta, i el segon n'està enamorat (amb un amor que és correspost per ella). Bardolfo i Pistola es volen venjar de Falstaff per haver-los acomiadat i, junts, decideixen revelar a Ford les intencions del panxut envers la seva esposa i els seus béns. Però les dames també exposen el seu pla: la Sra. Quickly anirà a veure Falstaff per fer-li entendre que les cartes han tingut l'efecte esperat. Mentrestant, Ford també vol venjar-se de Falstaff: se li presentarà d'incògnit per atraure'l a una trampa. Nannetta i Fenton, per la seva banda, flirtegen i s'abandonen al seu amor.⁷

ACTE II

PRIMER QUADRE

De nou a la taverna, Falstaff es disposa a preparar-se per a la cita que té amb Alice i Meg.

Bardolfo i Pistola tornen i, fingint que estan penedits, demanen que siguin readmesos al servei de Falstaff. També es presenta la Sra. Quickly, que afalaga Falstaff i li anuncia una trobada secreta amb la Sra. Alice Ford aquella mateixa tarda. L'adverteix, però, que vagi amb compte, perquè el marit és extremadament gelós, i Falstaff es vanta dels seus dots de seductor. Mentrestant, arriba un tal Sr. Fontana, que no és cap altre que Ford emmascarat. El Sr. Fontana es declara riquíssim i magnànim i demana ajuda a Falstaff —de qui afirma que coneix i aprecia l'art amatòria— per poder-se apropar a Alice, de la qual diu que està irresistiblement enamorat. Si ella accedís als seus capricis, el Sr. Fontana pagaria a Falstaff pels favors prestats. El panxut ho aprofita per fer saber al tal Sr. Fontana que Ford, el marit d'Alice, és un banyut. Mentre Falstaff surt per empolainar-se, Ford es queda sol i rosegat per la gelosia.⁸ Un cop s'ha desfogat, Falstaff se li presenta amb les seves millors gales.

SEGON QUADRE

A casa de Ford, s'acceleren els preparatius per a la rebuda de Falstaff. Meg, Alice i la Sra. Quickly s'afanyen a ultimar-ne els detalls. A banda, Nannetta mostra el seu neguit davant del prometatge amb el doctor Cajus, però Alice li promet que impedirà aquell casament no desitjat.

Arriba Falstaff i declara el seu amor a Alice, tot evocant la seva joventut de cavaller.⁹ La Sra. Quickly entra sobtadament anunciant l'arribada de Meg. Quan ella entra, es mostra agitada davant l'arribada imminent de Ford. A Falstaff no li queda més remei que amagar-se darrere d'un paravent. Ford irromp com una fúria acompanyat pel doctor Cajus, Fenton, Bardolfo i Pistola, buscant Falstaff. Mentre regiren les estances,¹⁰ el vell panxut canvia l'amagatall i és introduït per les dames dins del cove de la roba bruta, mentre Nannetta flirteja amb Fenton darrere del paravent. Pensant-se que es tracta de Falstaff i d'Alice, Ford, Bardolfo, Pistola i el doctor Cajus s'hi abraonen i descobreixen els joves enamorats. Enmig de la confusió, Alice, Meg i la Sra. Quickly aboquen el cove de la roba bruta per la finestra i Falstaff és llençat al riu. Alice aclareix aleshores la situació al seu marit.¹¹

ACTE III

PRIMER QUADRE

Falstaff, amb l'honor i el valor abocats al riu, tan sols ha guanyat un refredat, que ara el manté amb els peus en remull en una rovellada gibrella amb aigua calenta. S'ha salvat gràcies a la panxa, que l'ha mantingut surant sobre les aigües del Tàmesi.

Mentre el vell reflexiona sobre la condició humana,¹² la Sra. Quickly arriba per fer-li saber que Alice és innocent i que ara el convoca a una nova cita: serà al parc de Windsor, on el cavaller haurà d'anar disfressat de caçador negre. El lloc està envoltat de llegendes sinistres i Falstaff s'hi mostra reticent al principi, però finalment hi accedeix.

Per la seva banda, Ford aprofita la situació per disfressar el doctor Cajus i poder accedir així a Nannetta i reblar el clau del prometatge. Però la Sra. Quickly n'ha escoltat el diàleg i n'informa Alice i Meg, que ordeixen un pla per salvar la situació dels joves enamorats.¹³

SEGON QUADRE

Fenton es troba amb Nannetta i Alice al Parc de Windsor.¹⁴ Alice, a partir de les notícies que ha rebut de la Sra. Quickly, modifica les disfresses dels participants per frustrar els plans del seu marit. A mitjanit, arriba Falstaff amb dues banyes al cap per fer-se passar pel caçador negre. Més mort que viu, compta les campanades i, quan intenta abraçar Alice, arriben Meg i Nannetta, que canta mentre entren unes falses fades en processó. Falstaff intenta no encreuar la mirada amb aquells éssers, considerats maleïts. El vell panxut és colpejat per diversos emmascarats,¹⁵ que no són sinó Bardolfo, Pistola, el doctor Cajus i Ford. Enmig de la confusió, Falstaff desemmascara Bardolfo i s'adona de l'engany. Mentrestant, les dones col·loquen el vel de núvia al cap de Bardolfo, que pren la mà del doctor Cajus, mentre Fenton i Nannetta són units en matrimoni. Ford beneeix les parelles i, quan es treuen el vel, s'adona que la seva filla s'ha casat amb Fenton i el doctor Cajus... amb Bardolfo. Tothom ha estat burlat perquè "tot en el món és una burla".¹⁶

¹ L'òpera es presenta sense cap preludi ni cap obertura. Com en el cas de la precedent *Otello*, l'inici de l'òpera coincideix amb el de l'acció dramàtica.

² Des del principi, les notes escumejants i el ritme frenètic ens situen en el terreny de la comèdia.

³ L'"Amen" de Bardolfo i Pistola és una sàtira del contrapunt escolàstic del segle d'or de la polifonia vocal.

⁴ El primer gran monòleg de Falstaff sobre l'honor és una pàgina d'irresistible comicitat i de gran originalitat, que desafia l'ària clàssica i amb pauses hilarants abans de les respostes als "no!" reiterats, que demanen una implicació actoral en el baríton que interpreta el rol de Falstaff.

⁵ De nou, el ritme trepidant s'ensenyoreix de l'inici de l'escena.

⁶ Verdi escriu una divertida i picant escena en què les dones llegeixen divertides les cartes. El tipus de cant, expansiu i exagerat, palesa la burla de què serà objecte Falstaff.

⁷ El final de l'acte està presidit per dues peces concertants magistrals: "Quell'otre! Quel tino!" i "Del tuo barbaro diagnostico", paral·lelament amb la trobada entre Nannetta i Fenton.

⁸ L'escena de Ford, magnífica, és una ària escrita de manera molt lliure i que comença amb un semirecitatiu ("È sogno o realtà?"), per donar pas a un soliloqui magníficament resolt per Verdi a l'hora de plasmar els sentiments i les emocions del personatge.

⁹ Amb una breu ària, "Quand'ero paggio del duca di Norfolk", un passatge picant en què la gràcia de la música es posa al servei de les rimes del llibret de Boito.

¹⁰ L'enginy de l'escena es basa en la complicitat entre la música i el text: Boito juga aquí amb la gràcia de frases com "Se t'acceffo!", "T'arronciglio", "Se t'acciuffo"...

¹¹ Verdi va saber mostrar el seu innegable instint dramàtic en aquesta escena, que acaba amb un “patatrac” ben reblat per la música.

¹² En un nou i brillant monòleg, quasi un *arioso*: “Mondo ladro”. Es tracta d’un número que pivota entre la comicitat i una certa nostàlgia amarada d’amargor. El trombó baix contribueix a subratllar el pessimisme del personatge. Cal dir, per cert, que Verdi es permet la ironia de citar el tema de Klingsor del segon acte del *Parsifal* wagnerià sobre l’expressió “giornataccia nera”.

¹³ L’escena entre Alice, Nannetta i Meg té en el passatge “Quando il rintocco della mezzanotte” el moment culminant, sàviament orquestrat per Verdi amb fagot, trompes i gran caixa, per reforçar l’aspecte sinistre del bosc encantat. Tanmateix, al final s’adopta un aire de masurca que ens recorda la broma que es prepara.

¹⁴ El quadre arrenca amb el líric sonet “Dal labbro il canto estasiato” de Fenton, amb intervenció del corn anglès. La darrera frase, “Bocca baciata non perde ventura”, és resposta per Nannetta des de dins, amb la intervenció de l’arpa.

¹⁵ I amb el cor, amb frases enginyoses de Boito, com “Pizzica, stuzzica”. Verdi fins i tot fa referències a l’“Hostias et preces” del *Rèquiem* per incidir en l’ambient fúnebre dels encanteris.

¹⁶ L’esplèndid final de l’òpera de Verdi, que s’acomiada de l’escena amb una sàvia i humorística conclusió en forma de fuga, que demostra el domini del contrapunt i de l’estil sever que tenia compositor. D’alguna manera, Verdi demostra la versemblança de la sentència “Torniamo all’antico e sarà un progresso”, que havia escrit en una carta adreçada al compositor Francesco Florimo el 1871.